

Sygnatura akt: I C 409/11

POSTANOWIENIE

Dnia 15 czerwca 2011 roku

Sąd Rejonowy w Koszalinie w I Wydziale Cywilnym (ulica Andersa 34, 75-950 Koszalin, Rzeczpospolita Polska, fax +48 94 3427270) w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Rejonowego Marta Knotz (mknotz@koszalin.sr.gov.pl)

po rozpoznaniu w dniu 15 czerwca 2011 roku w Koszalinie

na posiedzeniu niejawnym sprawy

ze skargi Krystyny A. i Ewalda A. (zamieszkałych K., 50189 E., Niemcy)

reprezentowanych przez adwokata Karolinę G.

przeciwko Sabinie O. i Czesławowi O. (zamieszkałym ul. A. miejsc. S, Polska)

reprezentowanym przez radcę prawną Franciszkę P.

o wznowienie postępowania w sprawie I C 1029/08

postanawia:

zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym następującej treści:

„Czy artykuł 1 ustęp 1 rozporządzenia nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 roku dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych oraz artykuł 18 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej winny być interpretowane w ten sposób, iż dopuszczalne jest pozostawienie w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia pism sądowych przeznaczonych dla strony mającej miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu w innym państwie członkowskim, jeśli nie wskazała ona pełnomocnika do doręczeń mieszkającego w państwie członkowskim, w którym toczy się proces sądowy?”

UZASADNIENIE

Stan faktyczny

1. Powodowie Krystyna A. i Ewald A. zamieszkałi na stałe w Niemczech wnieśli w dniu 20.11.2008 roku do Sądu Rejonowego w Koszalinie (Polska) pozew przeciwko pozwanym Sabinie O. i Czesławowi O. zamieszkałym w Polsce o zapłatę. Sąd Rejonowy w Koszalinie pouczył powodów, iż powinni w ciągu miesiąca wskazać Sądowi pełnomocnika do doręczeń w Polsce, a w razie bezskutecznego upływu powyższego terminu pisma przeznaczone dla powodów będą dołączane do akt sprawy ze skutkiem doręczenia.
2. Powodowie nie wskazali Sądowi Rejonowemu w Koszalinie pełnomocnika do doręczeń zamieszkałego w Polsce, na skutek czego zawiadomienie dla powodów o wyznaczonym na dzień 5.06.2009 roku terminie rozprawy i odpis odpowiedzi na pozew złożony przez pozwaną zostały złożone do akt sprawy przy zastosowaniu fikcji doręczenia tych pism powodom. Powodowie nie stawili się na terminie rozprawy, na której Sąd przeprowadził zawnioskowane dowody, zamknął rozprawę i ogłosił wyrok oddalający powództwo powodów. Wyrok ten uprawomocnił się bez jego zaskarżenia.
3. W dniu 29.10.2009 roku powodowie wnieśli do Sądu Rejonowego w Koszalinie skargę o wznowienie postępowania w sprawie o zapłatę domagając się uchylecia wyroku z dnia 5.06.2009 roku i ponownego rozpoznania sprawy. Powodowie zarzucili, iż zostali pozbawieni możliwości działania w procesie o zapłatę na skutek braku faktycznego doręczenia im zawiadomienia o terminie rozprawy, na której nie stawili się z tej przyczyny. Wskazali, iż zaniechanie faktycznego doręczenia im pism sądowych na adres w Niemczech stanowi naruszenie przez Sąd zakazu dyskryminacji ze względu na obywatelstwo oraz naruszenie przepisów rozporządzenia nr 1393/2007, które nie przewiduje fikcji doręczenia.
4. Sąd Rejonowy w Koszalinie wyrokiem z dnia 23.06.2010 roku oddalił skargę powodów o wznowienie postępowania wskazując na zgodność polskiej procedury cywilnej z prawem wspólnotowym. W wyniku rozpoznania apelacji powodów od powyższego orzeczenia Sąd Okręgowy w Koszalinie uchylił wyrok z dnia 23.06.2010 roku i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania, wskazując, iż przepis zezwalający na zastosowanie fikcji doręczenia pozostaje w sprzeczności z treścią rozporządzenia nr 1393/2007.

Wobec występujących w sprawie sprzecznych wykładni przepisów wspólnotowych dokonanych przez sądy orzekające należało przy ponownym rozpoznawaniu niniejszej sprawy wystąpić z pytaniem o wykładnię do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jako organu wyłącznie właściwego w tym zakresie.

Interpretowane przepisy prawa

Artykuł 1 ustęp 1 rozporządzenia nr 1393/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. dotyczącego doręczania w państwach członkowskich dokumentów sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych i handlowych (zwanego dalej Rozporządzeniem):

Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie w sprawach cywilnych i handlowych, w sytuacji gdy konieczne jest przekazanie dokumentu sądowego lub pozasądowego z jednego państwa członkowskiego do drugiego, po to by go doręczyć. Rozporządzenie nie

obejmuje w szczególności spraw skarbowych, celnych czy administracyjnych ani odpowiedzialności państwa z^a działania i zaniechania podczas sprawowania władzy publicznej (*acta iure imperii*).

Artykuł 18 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanego dalej TFUE):

W zakresie stosowania Traktatów i bez uszczerbku dla postanowień szczególnych, które one przewidują, zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.

Parlament Europejski i Rada, stanowiąc zgodnie z^o zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą przyjąć wszelkie przepisy w celu zakazania takiej dyskryminacji.

Przepisy prawa krajowego

Artykuł 1135⁵ polskiego Kodeksu postępowania cywilnego (Dz. U. nr 43, poz. 296)

§1. Strona mająca miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedzibę za granicą, jeżeli nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej/, obowiązana jest wskazać w Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika do doręczeń.

§ 2. W razie niewskazania pełnomocnika do doręczeń, przeznaczone dla tej strony pisma sądowe pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. Stronę należy o tym pouczyć przy pierwszym doręczeniu. Strona powinna być również pouczona o możliwości złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie i wyjaśnień na piśmie oraz o tym, kto może być ustanowiony pełnomocnikiem.

Artykuł 401 polskiego Kodeksu postępowania cywilnego:

Można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności (...) jeżeli strona wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania.

I. W ocenie Sądu Rejonowego prawidłowa wykładnia artykułu 1 ustęp 1 Rozporządzenia me stoi na przeszkodzie przyjęciu dopuszczalności stosowania przez sądy krajowe fikcji doręczenia pism sądowych w przypadku braku wskazania przez stronę mieszkającą w innym państwie członkowskim pełnomocnika do doręczeń w kraju, w którym toczy się proces sądowy,

Rozporządzenie ma na celu przyspieszenie przepływu między państwami członkowskimi dokumentów sądowych w ramach procedury doręczania tych dokumentów (punkt 2 preambuły). Interpretowany przepis wskazuje, iż „Rozporządzenie ma zastosowanie, w sytuacji gdy konieczne jest przekazanie dokumentu sądowego lub pozasądowego z jednego państwa członkowskiego do drugiego, po to by go doręczyć”.

Oznacza to, iż Rozporządzenie nie reguluje dopuszczalnych metod doręczeń pism sądowych w państwach członkowskich lecz normuje wyłącznie wykonywanie doręczeń wtedy, gdy są one wymagane przepisami procedury krajowej. Znajduje więc zastosowanie dopiero wówczas, gdy zgodnie z procedurą krajową Sąd uzna, iż pismo sądowe należy doręczyć w innym państwie członkowskim. Oznacza to, iż w sprawie będącej przedmiotem rozpoznania Sądu Rejonowego w Koszalinie Rozporządzenie nie ma zastosowania, bowiem zgodnie z przepisami procedury krajowej zawiadomienie o terminie rozprawy i odpis odpowiedzi na pozew nie podlegały doręczeniu powodowi w innym państwie członkowskim. Doręczenie odbywało się natomiast poprzez zastosowanie fikcji prawnej — przez złożenie pisma w aktach sprawy.

II W dalszej kolejności rozważenia wymaga również zarzut naruszenia zakazu dyskryminacji, przewidzianego w artykule 18 TFUE.

Z pewnością przepis polskiej procedury przewidujący pozostawienie w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia pisma sądowego przeznaczonego dla strony mającej miejsce zamieszkania lub zwykłego pobytu w innym państwie członkowskim, jeśli nie wskazała ona pełnomocnika do doręczeń mieszkającego w państwie członkowskim, w którym toczy się proces sądowy - w sposób bezpośredni nie narusza zakazu dyskryminacji z uwagi na obywatelstwo, przewidzianego w art. 18 TFUE. Przepis ten nie odwołuje się bowiem do kryterium obywatelstwa strony procesu. Bez względu na to czy stroną procesu jest obywatel Polski czy innego Państwa Członkowskiego ma on obowiązek wskazania w Polsce pełnomocnika do doręczeń.

W grę wchodzić może jednakże dyskryminacja pośrednia, z uwagi na to, iż miejsce, zamieszkania z reguły pokrywa się z przynależnością państwową strony i stosowanie powyższego przepisu przez Sąd może działać głównie na szkodę obywateli innych państwa członkowskich.

Zważyć jednakże należy, iż obowiązek wskazania w państwie, w którym toczy się spór sądowy pełnomocnika do doręczeń ma na celu wyłącznie zapewnienie sprawnego przebiegu postępowania, został ustanowiony w celu realizacji prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Przepisy tego typu występują w wielu procedurach Państw Członkowskich, jak i przepisach wspólnotowych. Przykładowo wskazać można art. 40 ustęp 2 rozporządzenia Rady nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, który stanowi:

Wnioskodawca wskazuje adres do doręczeń w okręgu sądu, do którego składa wniosek. Jeżeli prawo Państwa Członkowskiego wykonania nie przewiduje wskazywania takiego adresu, wnioskodawca wskazuje pełnomocnika do doręczeń.

Czy też artykuł 38 § 2 Regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości z dnia 19 czerwca 1991 roku:

Dla celów postępowania, skarga powinna wskazywać adres do doręczeń w miejscu, w którym ma siedzibę Trybunał oraz nazwisko osoby, która została upoważniona i która wyraziła zgodę na obieranie doręczanych pism.

Doręczanie pism poza granice kraju jest bowiem wielokrotnie utrudnione i czasochłonne. Choć Rozporządzenie przewiduje możliwość doręczeń przez pocztę, to niejednokrotnie doręczenia te w praktyce nie mogą być realizowane. Operatorzy pocztowi w państwach takich jak Wielka Brytania, Irlandia, Szwecja nie zwracają do sądów polskich potwierżeń odbioru pism sądowych. Wobec czego pierwsze doręczenia w sprawie (zawierające pouczenie dla strony o obowiązku wskazania pełnomocnika do doręczeń) dokonywane są w trybie przepisów Rozporządzenia za pośrednictwem właściwych jednostek przyjmujących, przy czym procedura powyższa trwa od kilku tygodni do kilku miesięcy. Przyjęcie konieczności wykonywania każdego doręczenia w sprawie poza granice kraju skutkować będzie znacznym przedłużeniem trwania wielu postępowań sądowych.

III. Wykładnia wskazanych przepisów Rozporządzenia i Traktatu ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy ze skargi Krystyny i Ewalda A. bowiem wpływa na ocenę tego czy powodowie zostali pozbawieni możliwości obrony poprzez naruszenie przez Sąd zakazu dyskryminacji lub brak zastosowania przepisów Rozporządzenia. Ustalenie powyższe jest decydującym dla oceny zasadności ich skargi o wznowienie postępowania.